

Maaseudun elinvoimaisuus ry:n seminaari
Toiminnanjohtaja Pekka Lehtonen
Esitelmä Kiuruvedellä 21.7.2012

PIENUUDEN LAATUEKONOMIA MAASEUDUN ELINVOIMAISUUDEN KEHITTÄMISSTRATEGIANA

Mitä maaseudun elinvoimaisuus tarkoittaa

- Alue on elinvoimainen, kun se pystyy ylläpitämään riittävän väestöpohjan ja taloudellisen sekä kulttuurisen omavaraisuuden
- Opetus- ja kulttuuritoiminnot
- Maaseutu on aina toiminut tietyn kansantalouden ruoka-aittana turvaten elintarviketuotannon riittävän omavaraisuuden
 - Maaseudun väestöpohja ja elintarviketuotannon aikaansaamiseen tarvittava työvoima on vähentynyt jatkuvasti niin Suomessa kuin maailmanlaajuisestikin
 - Elintarviketuotannon lisäksi maaseudun elinvoimaisuuteen on vaikuttanut Suomessa metsätalous ja moninainen yritystoiminta

Uhkat ja mahdollisuudet maaseudun elinvoimaisuudelle

• Uudet mahdollisuudet väestöpohjan ja taloudellisen omavaraisuuden kehittymiseen

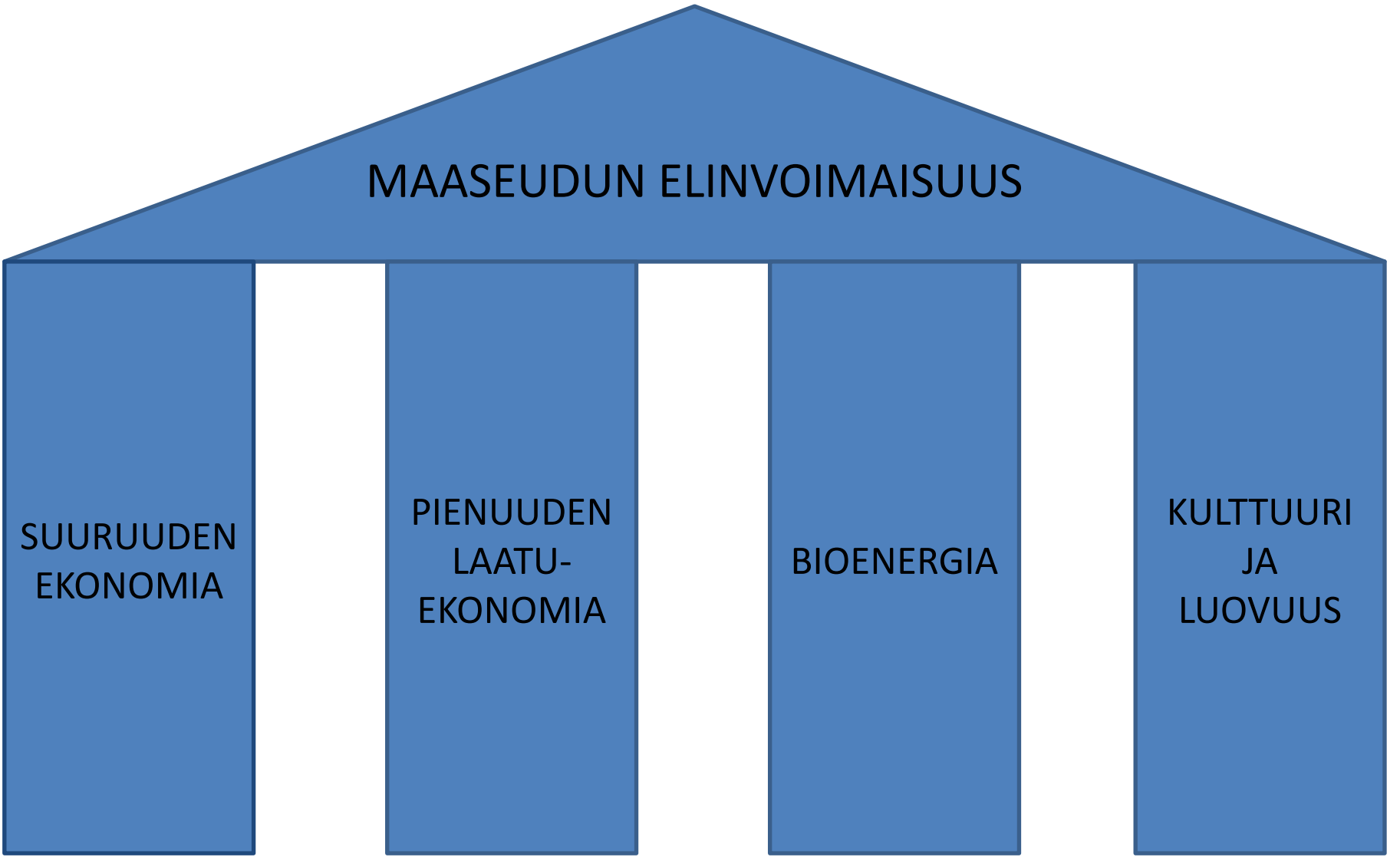
- Erikoistunut elintarviketuotanto
- Bioenergian tuotanto

• Viime aikoina on herätty huomaamaan maaseudun väestöpohjaan kohdistuvia uhkatekijöitä

◦ elintarviketuotannon muuttuminen yhä suurempia tuotantoyksiköjä suosivaksi suuruuden ekonomiaan perustuvaan tuotantomuotoon

MAASEUDUN ELINVOIMAISUUDEN NELJÄ PERUSPILARIA

MAASEUDUN ELINVOIMAISUUS

A diagram illustrating the four pillars of rural vitality. It features a blue triangular roof at the top, which serves as a base for the title 'MAASEUDUN ELINVOIMAISUUS'. Below the roof are four vertical blue rectangular pillars, each representing a different pillar. The pillars are separated by white gaps. The first pillar on the left is labeled 'SUURUUDEN EKONOMIA'. The second pillar is labeled 'PIENUUDEN LAATU-EKONOMIA'. The third pillar is labeled 'BIOENERGIA'. The fourth pillar on the right is labeled 'KULTTUURI JA LUOVUUS'.

SUURUUDEN
EKONOMIA

PIENUUDEN
LAATU-
EKONOMIA

BIOENERGIA

KULTTUURI
JA
LUOVUUS

Suuruuden ekonomia

• Kiuruvesi on hyvä alue maaseudun elinvoimaisuuden tarkasteluun

- ei suurten kaupunkien kyljessä,
- ei suurteollisuutta,
- pienehkö asukaspohja
- paljon maidontuotantoa

• Nurmiviljely

- Suomessa suhteellisen tuottoisaa, sillä viljan satoisuus Etelä-Euroopan tasoon nähden on huono, lisäksi hallanvaara

• Karjatilat

- Nykyiseen verrattuna jatkuu siirtyminen suurtuotanto- ja pääomavaltaiseen tuotantomuotoon satojen lehmien lypsykarjakokoon
- Lypsyrobotit vaativat vähintään 60 lypsylehmää ollakseen täyskäytössä
- Tulevaisuudessa karjatilan koko välttämättä kasvaa, koska kannattavuus paranee tilakoon kasvaessa ja maaseudun työvoima karjatuotannon osalta vähenee; isot maitotilat tuottavat kolminkertaisen palkan maatalousyrittäjäperheelle kuin keskimäärin

• MTT kannattavuustutkimus (MTT 2011) saa viljelijän työtunnin hinnaksi 2,4 euroa, kun pääomalle on laskettu oma tuottovaade 5% mukaan

Pienuuden laatuekonomia

- Erikoistuotantoa

- Työvaltaista ja kompensoi siten tilojen lukumäärän vähentymisen
- Kuluttaja- eli markkinavetoista eikä tarvitse tukirahoja ollakseen liiketaloudellisesti kannattavaa; esim. luomuvalkosipulitila tuottaa viljelijälle hehtaarilta 50-80 tuhatta euroa liikevaihtoa riippuen jakelukanavasta(jälleenmyyjä/tori)

- Erikoistuotanto tuotetaan pienuuden laatuekonomian konseptilla; suhteellisen paljon työtä, vähän pääomaa ja korkea laatu

- Kiuruvedellä Meijerin tiloissa toimii monia laatua luovia pienyrittäjiä, jotka myyvät tuotteitaan valtakunnanlaajuisesti

- Pakkaus-, jakelu- ja hinnoitteluratkaisut tapahtuvat uudelta pohjalta eikä niihin ole valmiita ratkaisuja ProAgrialla eikä muillakaan neuvontatoimijoilla

- Siksi ratkaisuja on kehitettävä eri toimijoiden yhteistyönä; alueellisia kehitysrahoja tulisi kohdentaa tämän työvoimavaltaisen pilarin voimakkaaseen kehittämiseen

Suuruuden ekonomia vastaan pienuuden laatuekonomia

Suuruuden ekonomia

Ei ota luontoa riittävästi huomioon

Ei maataloudessa toimi ilman valtion
subventioita

Ei lisää väestöpohjaa - päinvastoin
(vähän työvoimatarvetta)

Ei välttämättä kilpailukykyistä
(ilmasto, maaperä, etäisyydet etc.)

Pienuuden laatuekonomia

Usein ympäristöystävällisempää

Mahdollistaisi paremmin kisälli-
mestari -konseptin (laatukoulutus!)

Työllistäisi enemmän, jolloin laajempi
väestöpohja mahdollistaa mm.
opetuksen laadukkuuden, palvelujen
säilymisen, kulttuurintuotannon ja –
tarjonnan

Mahdollistaa pitkälle menevän
"suljetun talouden", jossa tuotteet ja
palvelut ostetaan paikallisilta
tuottajilta (esim. lähiruoka)

Bioenergia

- Luo uutta taloudellista elinvoimaisuutta maaseudulle työllisyyden kautta ja mahdollistaa markkinavetoisen palvelusektorin kehittymisen
 - Bioenergiaa Suomessa tehdään pakostakin puuaineksesta, koska sitä meillä on paljon ja sitä kasvaa kokoajan lisää
 - Vaatii työvaltaista korjuutekniikkaa pienpuun osalta
 - Tuulienergia tarvitsee ainakin alkuvaiheessa huomattavaa tukea syöttötariffien muodossa ollakseen kannattava energiamuoto Suomen tuuliolosuhteissa
- Karjatilat voivat lannan kaasuttamisella tehdä puhdasta energiaa haisevan lietteen tilalle
 - Harmoisen tila Kiuruvedellä on esimerkki pyrkimisestä omavaraisuuteen energian suhteen 2020 mennessä
- "fortumilaisen" energian kallistuessa maatilojen energiaomavaraisuus ja jopa valtakunnan verkkoon myynti tuo lisää kassavirtaa maaseutuyrittäjille ja maaseudulle

Elinvoimainen maaseutu on luova ja kulttuuria hyödyntävä

- Maaseudun elinvoimaisuus luo myös kulttuurin tarjontaa ja kysyntää
- Iskelmäviikot, Kiuruvesi ja muut maakunnalliset tapahtumat

Kalastus ja kalanjalostus

Järviemme tuotolla voisi kattaa koko Euroopan väestön eläinproteiinitarpeen - tämä jos mikä olisi Suomen ylivoimainen vahvuus

ERIKOISTUOTANNON ESIMERKKEJÄ

RAAKA-AINEET(LUOMU/TILA/LÄHI)

- Juurekset
- Hedelmät
- Vihannekset
- Marjat
- Sienet
- Vilja
- Liha
- Kala, jne.

KEHITTÄMISKEINOJA

- ENSIKSIKIN PIENUUDEN LAATUEKONOMIAN PILARI ON TUNNUSTETTAVA TÄRKEÄKSI TULEVAISUUDEN PAINOPISTEEKSI
- LUOMUELINTARVIKKEIDEN KYSYNTÄÄN ON VASTATTAVA TARJONTAA SOPEUTTAMALLA
- KEHITTÄMISRESURSSEJA ON SUUNNATTAVA EDELLISIIN KOHTEISIIN NYKYISTÄ VOIMAKKAAMMIN
- NEUVONTARESURSSIEN KOULUTUSTA ON MUKAUTETTAVA
- ON LUOTAVA KAIKKIEN ELY-KESKUKSIEN ALUEILLE TÄTÄ TUKEVIA PITKÄKESTOISIA KETTERIÄ OHJELMIA:
TUOTEKEHITTELY, JALOSTUS, JAKELU HINNOITTELU, KULJETUS

KEHITTÄMISKEINOJA JATKUU

- UUSYRITTÄJYYTTÄ LUOTAVA KANNUSTAMALLE KAUPUNKILAISIA NUORIA RYHTYMÄÄN TUOTTAJIKSI ERIKOISELINTARVIKKEILLE; koulutus 3kk—6kk
- MAANVUOKRAUSTOIMINTAA ON KEHITETTÄVÄ ”TILA TILALLA” PERIAATTEELLA. ISOT TILAT VUOKRAAVAT UUSYRITTÄJÄLLE MUUTAMAN HEHTAARIN PARASTA PELTOALAA ERIKOISTUOTANNON MAHDOLLISTAMISEKSI
- TÄTÄ VARTEN ON LUOTAVA KOMPENSAATIOMALLEJA JA HALUKKAAT VUOKRAAJAT VERKKOON: kantatila saa pitää hehtaarituen sen lisäksi sadonmenetyksestä maksetaan riskipohjainen kompensatio, potentiaalisten yrittäjien on saatava tietoa yhteistyöhaluisista viljelijöistä ja muista toimijoista

KEHITTÄMISKEINOJA JATKUU

- Olemassa olevan maaseudun vajaakäyttöisen rakennuskannan inventointi ja verkkoon lataaminen
- ”Villi ruoka” on nostettava suomalaiseksi valtiksi maailmanlaajuisesti. Suomessa on villiyrtejä, sieniä, marjoja jne. puhtaana ja vapaasti kerättävissä ja markkinoitavissa maailman metropoleihin